

ВИКОРИСТАННЯ ДОРОБКУ НАТАЛІЇ ПОЛОНСЬКОЇ-ВАСИЛЕНКО В РОБОТІ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ “ЖІНКИ В НАУЦІ”

Громадську організацію “Жінки в науці” створено 1996 р. вченими-природничниками під впливом рішень Четвертої Всесвітньої конференції зі становища жінок у Пекіні, що відбулася восени 1995 р. Головне завдання, яке ми тоді ставили перед собою, було сформульовано так: на основі наявних у нашому розпорядженні матеріалів новоствореної Вищої Атестаційної Комісії України дослідити ситуацію зі становищем жінки-вченої в сучасній українській науці. Розгортанню ж історичного напрямку роботи організації посприяла саме книга Н. Полонської-Василенко “Видатні жінки України”, з якою вдалося ознайомитися 1998 р. в бібліотеці Українського вільного університету в Мюнхені (зараз є в електронному варіанті за адресою diasporiana.org.ua). Книга містить багатий історичний матеріал про внесок жінок у культурне, громадське і політичне життя на території України, починаючи від X століття, водночас авторка описала шляхи здобуття вищої освіти жінками на переламі ХІХ–ХХ століть та охарактеризувала наукові здобутки наших перших жінок-вчених.

Для ширшого інформування і стимулювання таких досліджень в Україні ми передрукували розділ про жінок-вчених з цієї книги в матеріалах нашої першої конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє”, що відбулася 1999 р.¹ З того часу з інтервалом у три роки проведено загалом п’ять міжнародних конференцій на вказану тему і на кожній із них звучало ім’я Н. Полонської-Василенко, зокрема в доповідях Катерини Кобченко, Марини Палієнко, Лариси Буряк. Загалом же в матеріалах конференцій висвітлено науковий внесок близько шістдесяти вчених – представниць різних наукових галузей, а потужний сплеск історичного напрямку таких досліджень завершився створенням у 2010 р. Української асоціації дослідників жіночої історії.

¹ *Жінки-вчені кінця ХІХ – початку ХХ ст. (Історична довідка)*, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє”. 3–4 грудня 1999 р., К., 1999, 288 с.

У 2001 р. інформацію про Н. Полонську-Василенко ми подали в календарі “Жіночі постаті в українській науці”², пізніше передали до Гендерного музею у Харкові (Музею історії жіноцтва, історії жіночого та гендерного руху). Її ім’я звучало під час презентації в Київському Національному технічному університеті “Київський політехнічний інститут” книги “Українки в історії”, до формування змісту першого тому якої долучилася наша організація, а також під час презентації книги К. Кобченко “«Жіночий університет Святої Ольги»: історія Київських вищих жіночих курсів” на засіданні клубу “Елітарна світлиця” Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Національній академії наук України. По суті аналогією до книги Н. Полонської-Василенко “Видатні жінки України” є організоване нами у 2003 р. видання книги “Жінки-вчені Києва”, яка містить інформацію про життєвий і творчий шлях 469 сучасних вчених³.

Важливою є популяризація доробку Н. Полонської-Василенко у роботі з учнівською молоддю, при цьому можлива вона у двох аспектах: як приклад успішної наукової кар’єри жінки (жіночого наукового лідерства), так і певною мірою як приклад наукової родини. Останньому питанню, питанню наукових родин, як і взагалі питанню популяризації наукових досліджень, надається у наш час дуже мало уваги, на відміну від усяких конкурсів “міні-міс” тощо. Водночас ми маємо досить багатий матеріал про здобутки українських наукових родин та наукових династій, де успіхів досягли обое її членів, чи батьки і діти, як, наприклад, у родинах Грушевських, Алчевських, Вернадських, Антоновичів, Еренфеста-Афанасєвої, Кордюмів, Прихотько-Лейпунського та інших.

З нашого досвіду ефективним у цьому плані є організація лекцій у літніх шкільних таборах, а також учнівських наукових конференцій на тему “Славетні вчені України”, на яких учні виступають зі своїми доповідями про вчених, зокрема і про Н. Полонську-Василенко. У процесі підготовки і проведення таких заходів у співпраці з педагогами відповідні знання одержують і вчителі, і учні. Успішно відбулися такі конференції за нашого сприяння, а саме за ініціативи Наталії Вадзюк, в

² М. Палієнко, І. Вавілова, М. Влах, І. Дудка, І. Зосимович, Ю. Капітонова, К. Криворучко, Т. Проценко, Н. Таран, С. Руда, В. Троян, *Жіночі постаті в українській науці (календар на 2002 р.)*, Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє”. 5–6 липня 2002 р., К., 2002, 352 с.

³ *Жінки-вчені Києва*, К., 2003, 312 с.

В. Троян, Н. Таран, Використання доробку Наталії Полонської-Василенко

Українському колежі ім. В. Сухомлинського, спеціалізованій школі № 43, ліцеях № 208 та № 157 м. Києва. В ліцеї №157 конференція супроводжувалася виставкою портретів відомих українок із колекції створеного в Національному університеті “Києво-Могилянська Академія” Інформаційного центру українських жіночих організацій України та діаспори, яким керує Надія Вольницька. Це 26 портретів, серед яких і виконаний художницею Ларисою Івановою коштом родини Івана та Наталії Даниленків портрет Н. Полонської-Василенко. Зараз ця галерея портретів з історичною довідкою про кожну діячку експонується в ліцеї.

Ім'я Н. Полонської-Василенко згадували також під час презентації портретів жінок-вчених від громадського об'єднання “За помісну Україну” у науково-технічній бібліотеці НТУУ “КПІ” для учасників П'ятої міжнародної конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє” восени 2011 р.

Наведений перелік заходів свідчить, що використання наукового доробку Н. Полонської-Василенко допомагає творити і сучасну історію, особливо в плані підвищення зацікавлення шкільної молоді науковими дослідженнями та піднесення національно-патріотичного виховання, яке ми насправді дуже занедбали. Очевидно, що цю роботу треба розширювати всіма доступними методами, і популяризація історичних знань тут особливо необхідна.

На нашому інтелектуальному Майдані є такі слова Євгена Коновальця: або ми творимо свою історію, або стаємо жертвами її ... Сподіваємося, що шлях ми врешті-решт виберемо саме перший.